

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-39>

УДК 336.7:368:330.3

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ESG НЕБАНКІВСЬКИМИ ФІНАНСОВИМИ ІНСТИТУТАМИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

IMPLEMENTATION OF ESG PRINCIPLES BY NON-BANK FINANCIAL INSTITUTIONS: TRENDS AND PERSPECTIVES

Приказюк Наталія Валентинівна

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7813-8590>

Prykaziuk Nataliia

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Стаття присвячена проблематиці використання підходів ESG у контексті майбутнього розвитку фінансових інститутів загалом та небанківських фінансових інститутів зокрема. Обґрунтовано, що зростаюча значущість ESG для небанківських фінансових інститутів пов'язана з: посиленням інтересу до небанківських фінансових продуктів, зосереджених навколо принципів ESG; розширеним включенням елементів ESG в інвестиційні підходи; співпрацею та альянсами; зростаючим регуляторним впливом. Розглянуто підходи різноманітних державних та наднаціональних регуляторів, установ та організацій до проблематики впровадження підходів ESG у практику небанківських фінансових інститутів. Окреслено конкурентні переваги, що виникають у фінансових інститутах при запровадженні підходів ESG у їх діяльність, які відкривають можливості для впровадження інновацій, визначення нових ринків і запуску диференційованих продуктів і політик.

Ключові слова: фінансові інститути, небанківські фінансові інститути, принципи ESG, сталий розвиток, фінансові послуги.

The article is devoted to the issues surrounding the utilization of ESG principles within the framework of future development of financial institutions, encompassing non-banking financial institutions. The objective prerequisites for introducing ESG principles at various management levels, given the backdrop of escalating global challenges that will also impact financial institutions, have been outlined. Among the main threats, the probability of (geo) political heterogeneity, large-scale cyber threats, quantum breakthroughs, organic or synthetic biothreats, global depression, deterioration of the climate situation, have been highlighted. It has been established that in developed countries, society increasingly demands that financial institutions be socially and environmentally responsible, primarily associated with the necessity for a more refined selection of investment objects. It has been substantiated that the growing significance of ESG for non-banking financial institutions is associated with: increasing interest in non-banking financial products centered around ESG principles; expanding incorporation of ESG elements into investment approaches; existing collaboration and alliances with other institutions and organizations; growing regulatory influence. The approaches of various state and supranational regulators and institutions to implementing ESG practices in the operations of non-banking financial institutions have been examined. It has been clarified that a specific foundation and guideline for insurers are the Principles for Sustainable Insurance (PSI) – a financing initiative of the UN Environment Programme (UNEP FI). The approaches to implementing ESG principles at different stages of the value chain of financial product creation have been analyzed. The competitive advantages that open up to financial institutions when implementing ESG principles in their activities have been outlined. It also has been found that some forward-thinking non-banking financial institutions are using ESG to achieve the broader goals of innovating, identifying new markets and launching differentiated products.

Keywords: financial institutions, non-banking financial institutions, ESG principles, sustainable development, financial services.

Постановка проблеми. Однією з найважливіших тенденцій на фінансових ринках розвинених країн протягом останнього десятиліття є зосередження на проблематиці сталого розвитку. Цьому сприяють різноманітні ініціативи та документи, що приймаються, на найвищих державних та наднаціональних рівнях. Наявність різноманітних структур та оформлених рішень, а також реальних практичних ініціатив, у тому числі регуляторного характеру, підтверджують широке занепокоєння світу щодо питання сталого розвитку.

Попри невизначеність та нестабільність, що супроводжують діяльність вітчизняних фінансових інститутів за умов масштабних військових дій в Україні, неможливо не враховувати світові тенденції, які вже досить чітко окреслили вигляд майбутніх фінансових інститутів, як соціально та екологічно орієнтованих. Отже, незважаючи на всі наявні складнощі, трансформація вітчизняних фінансових інститутів у відповідності до принципів ESG неминуча. При цьому слід враховувати особливості такої трансформації для банків та небанківських фінансових інститутів.

Небанківські фінансові інститути в Україні мають надзвичайно потужний нерозкритий потенціал майбутнього зростання. Крім того, все більш актуальним є розвиток небанківських фінансових інститутів у контексті їх потенціального впливу на соціальне забезпечення громадян, зокрема пенсійне. При цьому саме страхові компанії, як основні серед небанківських фінансових інститутів, будучи одночасно ризик-менеджерами, страховиками та інвесторами, можуть відігравати важливу роль у просуванні екологічних, соціальних та управлінських заходів (ESG).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Рушійними силами впровадження принципів ESG є різноманітні наднаціональні організації та ініціативи, серед яких основними є: Глобальний договір ООН, Принципи відповідального інвестування (UN PRI), Глобальні ініціативи звітності (GRI), проект розкриття інформації про викиди вуглецю (CDP), Рада стандартів бухгалтерського обліку сталого розвитку (SASB), Американський форум сталого та відповідального інвестування (US SIF), Європейський форум сталого інвестування (EUROSIF) тощо [1].

На теперішній час принципи ESG мають реальну площину впровадження. Так Рада з міжнародних стандартів сталого розвитку (ISSB), Комісія з цінних паперів і бірж США (SEC) і Європейська консультативна група

з фінансової звітності (EFRAG) визначають правила, за якими фінансові інститути мають звітувати та розкривати інформацію щодо нефінансової інформації [2, с. 6]. Кількість та напрями такого звітування є різними для окремих країн.

У контексті останніх досліджень проблематики впровадження принципів ESG у практику фінансових інститутів заслуговують на увагу праці Баккена Р. [3], в яких обґрунтовується загальне значення використання підходів ESG фінансовими інститутами. У контексті застосування принципів ESG у небанківських фінансових інститутах, то М. Брогі та А. Каппієлло [4] шляхом використання методів математичного моделювання обґрунтовують висновок, що великі за розміром, більш прибуткові та платоспроможні страхові компанії демонструють найвищий рівень обізнаності щодо ESG. Багаточисленними також є дослідження щодо впливу регуляторних вимог, зокрема ЄС, на небанківські фінансові інститути, у тому числі страхові компанії. Одним з авторів, який розглядає ці питання є П. К. Саркар [5].

Щодо вітчизняних досліджень, то окремі аспекти сталого страхування знайшли відображення в працях таких науковців як І. К. Бистряков та Д. В. Клиновий [6], а також Л. Волохова та О. Євсєєнко [7]. Однак, здебільшого вітчизняні автори зосереджують увагу на питаннях місця страхування у забезпеченні сталого економічного розвитку, при цьому досить обмежено досліджуються переваги та недоліки впровадження принципів ESG для самих небанківських фінансових інститутів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Впровадження ESG у практику фінансових інститутів, зокрема небанківських фінансових інститутів, здебільшого розглядається крізь призму ролі таких перетворень для суспільства або через ризики пов'язані з даними процесами для самих установ. При цьому малодослідженими залишаються переваги від запровадження принципів ESG, що можуть виникати у таких фінансових інститутів. Крім того, потребують більш глибокого вивчення передумови широкомасштабного впровадження принципів ESG у практику фінансових інститутів, як об'єктивно обумовленого процесу змін у суспільстві та зростаючих викликів економічного, політичного, техногенного та екологічного характеру.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у виявленні

сучасних тенденцій та окресленні перспектив впровадження підходів ESG небанківськими фінансовими інститутами. Основними цілями статті є:

- визначити передумови поширення принципів ESG і необхідність їх впровадження у фінансових інститутах загалом та небанківських фінансових інститутах, зокрема;
- проаналізувати наявні на теперішній час фактори, що впливають на зростаючу значущість ESG для небанківських фінансових інститутів;
- розглянути існуючі вимоги до небанківських фінансових інститутів у контексті запровадження принципів ESG на рівні наднаціональних організацій;
- окреслити конкурентні переваги, що відкриваються перед фінансовими інститутами при запровадженні підходів ESG у їх діяльність.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поширеність запровадження підходів ESG насамперед обумовлена розповсюдженням різноманітних ризиків та загроз, реальність яких після пандемії COVID-19 та широкомасштабних військових дій в Україні є очевидною для всього світу. Найбільші виклики та загрози, до яких доведеться адаптуватися в найближчі десятиріччя всім, у тому числі і фінансовим інститутам, наведено у таблиці 1.

Наявність таких суттєвих викликів та загроз спричинили необхідність перебудови сутнісних підходів бізнесу загалом та фінансових інститутів зокрема до питань суспільно-екологічного характеру. Таким чином, з часом ESG у розвинених країнах набуває все більшого значення для всіх секторів економіки і вимагає більшого, ніж дотримання мінімальних вимог до розкриття інформації. Світові тенденції вказують на те, що далекоглядні фінансові інститути працюють над стратегіями ESG, які можна впровадити у всі аспекти їхньої організації. До цього тиску додаються зростаючі очікування клієнтів, інвесторів, рад директорів, співробітників та інших зацікавлених сторін екосистеми щодо твердої позиції відносно того, наскільки значущими і послідовними будуть їх дії.

Оскільки усвідомлення сталого розвитку дедалі більше впливає на попит клієнтів, а регуляторна увага до цієї сфери зростає, небанківські фінансові інститути загалом та страхові компанії зокрема повинні переконатися, що їхня позиція щодо питань ESG є чіткою, а стратегії, дизайн продуктів і повсяк-

денне управління бізнесом відповідними. Це ставатиме дедалі важливішим не лише для підтримки бренду та репутації, але й для збереження конкурентоспроможності в міру того, як зростатиме попит споживачів.

Іншим аспектом даного питання є залучення інвестицій. Принципи ESG надають інвесторам основу для оцінки компаній, в яку вони потенційно матимуть бажання інвестувати. Оскільки інвестори все частіше вимагають інформації щодо екологічної та соціальної відповідальності їхніх інвестицій, постачальники інвестиційних продуктів на основі страхування стикаються з необхідністю гарантувати, що їхні продукти та розкриття інформації про продукти відповідають всім вимогам. У більш широкому сенсі страховики прагнуть забезпечити, щоб їхня власна практика була етично обґрунтованою з погляду ESG, щоб мати підтримку з боку інвесторів та клієнтів [9].

Оскільки інвестори та споживачі все більше вивчають питання ESG, важливо, щоб небанківські фінансові інститути загалом і страховики зокрема вирішували їх у своєму бізнесі, що дозволить зробити внесок у сталий економічний та соціальний розвиток держави, а також зберегти власну репутацію.

Зростаюча значущість запровадження принципів ESG для небанківських фінансових інститутів підкреслюється наступними факторами:

- Посиленням інтересу до небанківських фінансових продуктів, зосереджених навколо принципів ESG. Так клієнти демонструють зростаючий попит на фінансові послуги, які відповідають їхнім цінностями та розширюють охоплення ризиків, пов'язаних із ESG, включаючи зміну клімату та соціальні заворушення.

- Розширенням включенням елементів ESG в інвестиційні підходи. Так інвестиційні небанківські фінансові інститути включають підходи ESG у свої інвестиційні стратегії, що дозволяє підвищити прибутки та ефективно керувати ризиками. Такі ініціативи можуть включати відмову від інвестування компаній, що займаються викопним паливом, натомість їх спрямування на проекти з відновлюваної енергетики [10, с. 2].

- Зростаючим регуляторним впливом. Зокрема, страховики стикаються зі зростаючим попитом регуляторів на врахування ризиків і можливостей ESG у своїй діяльності. Ілюстрацією цього є Регламент Європейського Союзу про розкриття інформації щодо фінансування сталого розвитку (SFDR), який

Таблиця 1

Найбільш ймовірні для наступного десятиріччя виклики та їх потенційний вплив на фінансові інститути

Виклик / Загроза	Зміст виклику/загрози
(Гео)політична неоднорідність	Геополітичні потрясіння ставлять під загрозу вільне суспільство, громадянську згуртованість та ринкові правила (включаючи вільний рух торгівлі, капіталу та робочої сили), на яких фінансові інститути ґрунтують свої стратегії. Зростаючий популізм, націоналізм і авторитаризм загрожують відмовою від демократичних інститутів, моделей управління та громадянських норм з їх заміною на менш ліберальні альтернативи.
Масштабні кібератаки	Сектор фінансових послуг на теперішній час є одним з таких, що найбільше страждає від кібератак. Державні структури та синдикати хакерів розгортають дедалі складніші інструменти, які загрожують викрити чи викрасти цінні дані та дестабілізувати критично важливі мережі та інфраструктуру.
Квантовий прорив	Квантові обчислення можуть зробити поточні методи шифрування (зокрема ті, що захищають глобальні фінансові ринки) застарілими.
Органічні або синтетичні біозагрози	Спалахи хвороботворних мікроорганізмів (вірусних, бактеріальних чи інших) загрожують дестабілізації суспільства та можуть підірвати економічну активність через потрясіння як з боку попиту, так і з боку пропозиції. Нездатність швидко реагувати на такі біозагрози може призвести до збільшення ризиків, що впливають на постачальників фінансових послуг, шляхом зменшення обсягів транзакцій, збільшення страхових ризиків та знерухомлення робочої сили.
Глобальна депресія	Економічні спади або навіть депресії, спричинені фіскальними чи монетарними кризами, торговельними потрясіннями чи зростанням протекціонізму, можуть швидко поширитися з однієї країни чи регіону на всю взаємопов'язану глобальну економіку та фінансову систему. Фінансові інститути добре інтегровані в ці структури та відіграють у них вирішальну роль, тобто вони готові бути агентами, прискорювачами або постраждалими від таких потрясінь.
Погіршення кліматичної ситуації	Останні 10 років були найтеплішими за історію спостережень. Тому у майбутньому очікуються значні економічні, соціальні та екологічні наслідки, включаючи інтенсивніші стихійні лиха, зниження врожайності, масову міграцію та конфлікти за ресурси, що загрожують ринкам. Насамперед такі тенденції впливають на страховиків, які намагаються реагувати на зростаючі витрати, пов'язані зі стихійними лихами.

Джерело: складено за матеріалами [8, с. 4]

зобов'язує страховиків розкривати інформацію про врахування ризиків сталого розвитку в своїх інвестиційних рішеннях [11].

– Співпраця та альянси. Небанківські фінансові інститути вступають у партнерство з різними зацікавленими сторонами, включаючи уряди, неурядові організації та підприємства, задля подолання ризиків та використання можливостей пов'язаних з ESG. Ця співпраця охоплює спроби створити фінансові послуги, які будуть відповідати вимогам ESG.

Розглядаючи особливості впровадження підходів ESG у практику страхових компаній, слід звернути увагу на те, що базисом, зокрема для вітчизняних страховиків, можуть стати Принципи сталого страхування (PSI) – ініціатива фінансування програми

ООН з навколишнього середовища (UNEP FI). У ній стверджується, що нові ризики та можливості, створені факторами ESG, означають, що для страховиків розумно змінювати фактори ризику, які вони враховують під час управління своїм бізнесом. PSI мотивується тим фактом, що, як менеджери ризиків, носії ризиків та інвестори страховики можуть відігравати важливу роль у заохоченні сталого економічного розвитку. При цього пропонуються наступні 4 принципи, які передбачають:

1. Врахування страховиками у процесі прийняття рішень екологічних, соціальних та управлінських питань, що мають відношення до страхового бізнесу;

2. Співробітництво з клієнтами та діловими партнерами у контексті підвищення

обізнаності щодо екологічних, соціальних та управлінських проблеми. Управління ризиками та розробку рішень;

3. Співпрацю разом з урядами, регуляторними органами та іншими ключовими зацікавленими сторонами у контексті сприяння поширення дій у суспільстві щодо екологічних, соціальних та управлінських питань;

4. Регулярне оприлюднення звітів щодо прозорості та публічна демонстрація прогресу щодо реалізації Принципів [12, с. 4–5].

Посилення тиску суспільства на небанківські фінансові інститути, у тому числі страхові компанії, у розвинених країнах є закономірним результатом швидкого зростання останніх. Це пов'язано зі змінами в технологіях, новими напрямками бізнесу і підвищенням рівня життя людей з різних верств суспільства. Все це призвело до більшого проникнення страхової галузі в нові сфери, а також наражання на нові та модифіковані існуючі ризики [13]. У зв'язку зі зміною вимог у страховому секторі регулятори та уряди у перспективі встановлюватимуть більш жорсткі норми для ефективної та етичної діяльності компаній, причому даний процес у розвинених країнах вже розпочався.

Нормативна база для страхових компаній різниться залежно від країни, але загалом на страховиків поширюються суворі нормативні вимоги, спрямовані на захист страхувальників і забезпечення фінансової стабільності галузі. Страхові регулятори здійснюють нагляд за діяльністю страховиків і забезпечують дотримання правил і норм [14].

Поряд з тим, останніми роками страхові регулятори почали включати аспекти ESG у свої нормативні рамки. Зокрема, окремі регулятори запровадили вказівки, або вимоги до страховиків щодо розкриття своєї політики щодо ESG, а деякі – навіть вимагали від страховиків включати фактори ESG у процеси управління ризиками:

– Вимоги до розкриття інформації. Задля просування політики ESG, страхові регулятори впроваджують вимоги щодо розкриття інформації, зобов'язуючи страховиків звітувати відносно впровадження принципів ESG та кількісно оцінювати прогрес у даному напрямі. Директива Європейського Союзу «Платоспроможність II» та Принципи відповідального інвестування ООН (PRI) вимагають від страховиків розкривати інформацію про екологічні, соціальні та управлінські ризики, описуючи, як вони керують цими ризиками. Директива також зобов'язує страховиків роз-

кривати інформацію про інтеграцію факторів ESG в інвестиційні рішення [15].

– Вимоги до управління ризиками. Страховики мають повноваження від регуляторів інтегрувати фактори ESG у процеси управління ризиками. Це означає, що страховики проводять самооцінку свого впливу на кліматичні ризики та розробляють план управління відповідними ризиками. Управління пруденційного регулювання Банку Англії, зобов'язує страховиків оцінювати вплив зміни клімату на андеррайтинг та інвестиційні рішення, вимагаючи від них звітувати про пов'язані з кліматом фінансові ризики.

– Інвестиційні вимоги. Регулятори все більше наголошують на інвестиційній діяльності страховиків і ролі аспектів ESG у цій діяльності. Страховиків заохочують інвестувати в активи, які відповідають принципам ESG. Це відображає узгоджені зусилля регуляторів щодо інтеграції стійкості та етичних міркувань у основні інвестиційні стратегії страхових компаній [16].

Попри безперечність факту наявності деякого суспільного тиску на фінансові інститути загалом та небанківські фінансові інститути зокрема щодо відповідності параметрам ESG, слід відміти, що у довгостроковій перспективі це може мати позитивні наслідки для них самих. Такі фінансові установи набуватимуть суттєву конкурентну перевагу перед тими компаніями, які не враховують у своїй діяльності принципи ESG.

Аналіз конкурентних переваг небанківських фінансових інститутів на основі ESG починається з наскрізного огляду ланцюжка створення вартості для визначення напрямів, за якими вони можуть бути реалізовані. У Таблиці 2 наведено приклади можливостей ESG на кожному етапі страхового ланцюжка створення вартості.

Багато страховиків в даний час перебувають на ранніх стадіях перегляду та покращення поточного портфеля та інвестицій, з метою інтеграції принципів ESG або принаймні орієнтації на них. Однак у міру поглиблення інтеграції з принципами ESG у різноманітні процеси, досвід використання переваг у цій сфері розвивається, що відповідно призводить до зростання потенціалу провідних страховиків відносно розробки нових бізнес-моделей. Прийняття цих стратегій може посилити позиції фінансових інститутів на ринку, що відповідно вплине на створення нових потоків доходів та диверсифікації їхньої вартості.

Таблиці 2

**Можливості використання принципів ESG
на різних етапах страхового ланцюжка створення вартості**

Ланцюжок створення вартості	Можливості
Дослідження	– Надання зацікавленим сторонам інструментів та інформації про ризики та можливості ESG (фізичні ризики, пов'язані зі зміною клімату; можливості переходу на зелену енергетику); – Дослідження доступності продуктів для маргінальних верств населення
Продукти та ціни	– Розробка продуктів, спрямованих на запобігання ризикам ESG (зокрема сповіщення про повені в реальному часі); – Заохочення поведінки споживачів, яка підтримує діяльність, пов'язану з ESG (заохочення клієнтів встановлювати сонячні панелі на дахах своїх будинків); – Підвищення цін на основі превентивної поведінки
Консультації і поради	– Надання індивідуальних консультацій щодо продуктів, пов'язаних із ESG; – Консультації щодо ризиків та рішень з урахуванням принципів ESG
Андерайтинг	– Проведення стрес-тестування ESG (кліматичні дані у nonlife-страхуванні, дані про здоров'я у life-страхуванні); – Включення підходів ESG у формулювання політики (зміна політики відновлення після стихійного лиха шляхом включення консультації щодо потенційного переселення)
Претензії та обслуговування	– Врахування чинників ESG у врегулюванні претензій і прийнятті рішень щодо постачальників (запровадження оцінки ESG, створення стандарту постачальника з нульовим результатом, розробка стандарту управління претензіями, який можна застосовувати до всіх типів претензій); – Забезпечення справедливості обробки претензій та обслуговування
Контроль капіталу та ризиків	– Приведення інвестицій та базових процесів управління інвестиціями у відповідність до принципів ESG (зобов'язання щодо розміщення капіталу в секторі); – Проведення сценарного та стрес-тестування ESG
Зобов'язання	– Заохочення споживачів зосередитися на запобіганні, пом'якшенні наслідків та стійкості; – Стимулювання споживачів до зміни поведінки

Джерело: складено за матеріалами [17, с. 4]

Твердження щодо отримання конкурентних переваг при впровадженні принципів ESG ґрунтуються на окремих кейсах фінансових інститутів, зокрема страховиків, які безпосередньо зазнають втрат через кліматичні зміни. За умов впровадження принципів ESG, страховик може отримати додаткову інформацію, у тому числі, панораму екологічних ризиків для клієнта. Вимагаючи відповідних екологічних перевірок або оцінок, як від поточних так і потенційних клієнтів, страховики можуть отримати конкурентну перевагу, що відповідно дозволить приймати більш зважені щодо ризиків рішення. Це лише один з можливих напрямів, проте їх перелік є досить широким і постійно розширюється. Так деякі страховики використовують ESG для досягнення розширених цілей – впровадження інновацій, визначення нових ринків і запуску диференційованих

продуктів і послуг [18, с. 16]. Провідні організації визнають такі плюси і погоджуються, що при послідовній і ефективній політиці впровадження принципів ESG, фінансові інститути можуть покращувати власні фінансові результати, при цьому досягаючи соціально значущих результатів від власної діяльності.

Висновки. Зростання інтересу до ESG природно змушує фінансові інститути загалом та небанківські зокрема, поступово запроваджувати їх у власній діяльності, адже на теперішній час очевидно, що існує репутаційний ризик щодо сприйняття компанії як екологічно чи соціально несвідомої. З цієї метою інтеграція принципів ESG у фінансові інститути може вимагати широкомасштабних змін у культурі в рамках зусиль, зосереджених на спрямуванні інвестицій у сталий розвиток. Незважаючи на те, що принципи ESG збіль-

шать нормативний тягар для небанківських фінансових інститутів і неминуче призведуть до зростання ризиків, при правильному їх використанні в управлінських цілях та ефек-

тивному впровадженні на різних етапах ланцюжку створення вартості, вони можуть відкрити і значні можливості, зокрема посилити конкурентні переваги на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Kai-Uwe Schanz. (2022). The Role of Insurance in Promoting Social Sustainability. Research summary. The Geneva Association. № 11. 4 p. URL: https://www.genevaassociation.org/sites/default/files/2022-11/social_sustainability_summary.pdf (дата звернення: 01.05.2024)
2. ESG in insurance: Strategy and transformation. (2023). KPMG. 20 p. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/be/pdf/2023/BE-ESG-in-Insurance-Strategy-Transformation.pdf> (дата звернення: 02.05.2024)
3. Bakken R. (2021). What is sustainable finance and why is it important. Harvard Extension school. URL: <https://extension.harvard.edu/blog/what-is-sustainable-finance-and-why-is-it-important/> (дата звернення: 02.05.2024)
4. Brogi M., Cappiello A., Lagasio V., Santoboni F. (2022). Determinants of insurance companies' environmental, social, and governance awareness. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 29 (5), pp.1357–1369. DOI: <https://doi.org/10.1002/csr.2274>
5. Sarkar P. K., Nayak P. (2023). Trends in ESG: an insurance perspective. *Eur. Chem. Bull.* 12 (Special Issue 1, Part-B), pp. 2474–2481. DOI: 10.31838/ecb/2023.12.s1-B.249
6. Бистряков І. К., Клиновий Д. В. Проблематика імплементації європейських публічно-приватних форматів сталого господарювання в Україні. *Економіка природокористування і сталий розвиток*. 2019. № 5(24). С. 14–20.
7. Волохова Л., Євсеєнко О. Стале страхування як ключовий фактор підтримки сталого розвитку суспільства. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка*. Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка. 2015. Вип. 3. С. 18–25.
8. How financial services can use ESG initiatives to help build a brighter future for all. (2021). A report from the Deloitte Center for Financial Services. Deloitte. 12 p. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/financial-services/us-financial-services-esg-initiatives.pdf> (дата звернення: 03.05.2024)
9. ESG: Fast-emerging challenges for financial institutions. (2021). A 2021 special report by Thomson Reuters Regulatory Intelligence. Thomson Reuters. URL: https://www.thomsonreuters.com/en-us/posts/wp-content/uploads/sites/20/2021/09/ESG-2021_A4_Final_web.pdf (дата звернення: 03.05.2024)
10. Booth C., Nicholson A., Singhal N. (2020). ESG considerations in the insurance industry. Milliman white paper. Milliman. 8 p. URL: <https://us.milliman.com/-/media/milliman/pdfs/articles/esg-considerations-in-the-insurance-industry.ashx> (дата звернення: 03.05.2024)
11. Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector (Text with EEA relevance). PE/87/2019/REV/10J L 317, 9.12.2019, p. 1–16 (BG, ES, CS, DA, DE, ET, EL, EN, FR, GA, HR, IT, LV, LT, HU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SL, FI, SV). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019R2088> (дата звернення: 03.05.2024)
12. PSI Principles for Sustainable Insurance. (2012). UNEP FI. URL: <https://www.unepfi.org/psi/wp-content/uploads/2012/06/PSI-document.pdf> (дата звернення: 04.05.2024)
13. Prikaziuk N., Sholoiko A., Motashko T. (2024). ESG risks for non-banking financial institutions. Sustainable development and circular economy: trends, innovations, prospects: scientific monograph. Eds. R. Diakon, A. Kucher, M. Heldak. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 384 p. DOI: 10.30525/978-9934-26-390-3
14. Приказюк Н. В., Ткаченко А. С. (2022). Накопичувальне страхування життя у забезпеченні соціально-економічного розвитку держави та зростання добробуту громадян: монографія. Київ : Компрінт, 312 с.
15. Environmental, social and governance (ESG) in insurance industry. (2024). Series 1: Environment. Grant Thornton Bharat LLP. 25 p. URL: <https://www.grantthornton.in/globalassets/1.-member-firms/india/assets/pdfs/esg-in-insurance-industry-series1-environment.pdf> (дата звернення: 05.05.2024)
16. Pierchon F. ESG and the future of finance in insurance. (2022). EYGM Limited. 11 p. URL: https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/insurance/insurance-pdfs/ey-esg-and-the-future-of-finance-in-insurance-v8.pdf (дата звернення: 03.05.2024)
17. The insurance industry's path to ESG impact. Financial Services. (2023). Deloitte. 14 p. URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ca/Documents/financial-services/EN_FSI_Insurance_ESG_POV_V6_AODA.pdf (дата звернення: 04.05.2024)
18. Embracing ESG: How insurers turn ambition into action. (2022). PricewaterhouseCoopers GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft. 96 p. URL: https://www.pwc.at/de/publikationen/ESG_insurance_whitepaper_EMEA.pdf (дата звернення: 03.05.2024)

REFERENCES:

1. Kai-Uwe Schanz. (2022). The Role of Insurance in Promoting Social Sustainability. Research summary. The Geneva Association. Vol 11. 4 p. Available at: https://www.genevaassociation.org/sites/default/files/2022-11/social_sustainability_summary.pdf (accessed April 1, 2024).
2. ESG in insurance: Strategy and transformation. (2023). KPMG. 20 p. Available at: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/be/pdf/2023/BE-ESG-in-Insurance-Strategy-Transformation.pdf> (accessed April 2, 2024).
3. Bakken R. (2021). What is sustainable finance and why is it important. Harvard Extension school. Available at: <https://extension.harvard.edu/blog/what-is-sustainable-finance-and-why-is-it-important/> (accessed April 2, 2024).
4. Brogi M. (2022). Determinants of insurance companies' environmental, social, and governance awareness. In: Cappiello A., Lagasio V., Santoboni F. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 29(5), pp. 1357–1369. DOI: <https://doi.org/10.1002/csr.2274>
5. Sarkar P. K. & Nayak P. (2023). Trends in ESG: an insurance perspective. *Eur. Chem. Bull.* 12 (Special Issue 1, Part-B), pp. 2474–2481. DOI: 10.31838/ecb/2023.12.s1-B.249
6. Bystriakov I. K. & Klynovyi D. V. (2019). Problematyka implementatsii yevropeyskykh publichno-pryvatnykh formativ staloho hospodariuvannia v Ukraini [Problems of implementation of European public-private form of sustainable entrepreneurship in Ukraine]. *Ekonomika pryrodokorystuvannia i stalyyi rozvytok*, 5 (24), pp. 14–20. (in Ukrainian)
7. Volokhova L. & Evseenko O. (2015). Stale strakhuvannya yak klyuchovyy faktor pidtrymky staloho rozvytku suspil'stva [Sustainable insurance as a key factor of sustainable development support]. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*. Vol. 3(168), pp. 18–25. (in Ukrainian)
8. How financial services can use ESG initiatives to help build a brighter future for all. (2021). A report from the Deloitte Center for Financial Services. Deloitte. 12 p. Available at: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/financial-services/us-financial-services-esg-initiatives.pdf> (accessed April 3, 2024).
9. ESG: Fast-emerging challenges for financial institutions. (2021). A 2021 special report by Thomson Reuters Regulatory Intelligence. Thomson Reuters. Available at: https://www.thomsonreuters.com/en-us/posts/wp-content/uploads/sites/20/2021/09/ESG-2021_A4_Final_web.pdf (accessed April 3, 2024).
10. Booth C. (2020). ESG considerations in the insurance industry. In: Nicholson A., Singhal N. Milliman white paper. Milliman. 8 p. Available at: <https://us.milliman.com/-/media/milliman/pdfs/articles/esg-considerations-in-the-insurance-industry.ashx> (accessed April 3, 2024).
11. Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector (Text with EEA relevance). PE/87/2019/REV/10J L 317, 9.12.2019. p. 1–16. (BG, ES, CS, DA, DE, ET, EL, EN, FR, GA, HR, IT, LV, LT, HU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SL, FI, SV). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019R2088> (accessed April 3, 2024).
12. PSI Principles for Sustainable Insurance. (2012). UNEP FI. URL: <https://www.unepfi.org/psi/wp-content/uploads/2012/06/PSI-document.pdf> (accessed April 4, 2024).
13. Prykaziuk N., Sholoiko A., Motashko T. (2024). ESG risks for non-banking financial institutions. Sustainable development and circular economy: trends, innovations, prospects: scientific monograph. Eds. R. Diakon, A. Kucher, M. Heldak. Riga. Latvia : Baltija Publishing. 384 p. DOI: 10.30525/978-9934-26-390-3 (in Ukrainian)
14. Prykaziuk N., Tkachenko A. S. (2022). Nakopychuvai'ne strakhuvannya zhyttya u zabezpechenni sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku derzhavy ta zrostannya dobrobutu hromadyan [Cash-value life insurance in ensuring the socio-economic development of the state and increasing the welfare of citizens]. Monograph. K.: Komprint, 312 p. (in Ukrainian)
15. Environmental, social and governance (ESG) in insurance industry. (2024). Series 1: Environment. Grant Thornton Bharat LLP. 25 p. Available at: <https://www.grantthornton.in/globalassets/1.-member-firms/india/assets/pdfs/esg-in-insurance-industry-series1-environment.pdf> (accessed April 5, 2024).
16. Pierchon F. ESG and the future of finance in insurance. (2022). EYGM Limited. 11 p. Available at: https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/insurance/insurance-pdfs/ey-esg-and-the-future-of-finance-in-insurance-v8.pdf (accessed April 3, 2024).
17. The insurance industry's path to ESG impact. Financial Services. (2023). Deloitte. 14 p. Available at: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ca/Documents/financial-services/EN_FSI_Insurance_ESG_POV_V6_AODA.pdf (accessed April 4, 2024).
18. Embracing ESG: How insurers turn ambition into action. (2022). PricewaterhouseCoopers GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft. 96 p. Available at: https://www.pwc.at/de/publikationen/ESG_insurance_whitepaper_EMEA.pdf (accessed April 3, 2024).